

ADVIES WMO-PLATFORM SUDWEST FRYSLAN inzake KWALITEIT HULP bij het HUISHOUDEN

1. Aanleiding

Het WMO-Platform SWF maakt zich zorgen over de kwaliteit van Hulp bij het Huishouden in relatie tot de vergrijzing: steeds meer kwetsbare ouderen moeten langer thuis blijven wonen. Het platform heeft een werkgroep ingesteld om een advies aan de gemeente voor te bereiden. Het platform brengt dit advies uit.

2. Demografische ontwikkelingen

Nederland vergrijst, zo ook Súdwest Fryslân (SWF).

Bevolkingsprognoses van de provincie laten zien dat het aantal 75+-ers in SWF zal toenemen van ruim 6.700 in 2015 naar ruim 9.800 in 2025. Daarna wordt een verdere stijging voor zien naar ruim 12.000 in 2040.

Het platform kiest bewust voor de doelgroep 75+ omdat uit onderzoek blijkt dat m.n. vanaf deze leeftijd de vraag naar ondersteuning en zorg begint te ontstaan. Dit geldt uiteraard niet voor iedereen: net zo goed als iemand van 60 jaar al zorg nodig kan hebben, kan iemand van 100 jaar nog beschikken over een rijbewijs.

De ouderdom komt in het algemeen met gebreken. Binnen de categorie chronische ziekten is m.n. dementie van belang gelet op de gevolgen voor de patiënt en zijn/haar netwerk. Uit cijfers van Alzheimer Nederland blijkt dat er in 2015 in SWF ca. 1.400 inwoners leden aan dementie. Volgens de prognose van Alzheimer Nederland zal dat oplopen naar ca. 2.000 in 2025. Hierna wordt een verdere stijging voorzien naar ca. 3.000 in 2040.

Deze mensen verblijven niet allemaal in een intramurale verpleegvoorziening en dat hoeft ook niet. Maar een steeds groter wordende groep moet (langer) zelfstandig blijven wonen. Dit effect wordt nog versterkt door de bouwplannen van de grote intramurale aanbieder, Patyna (zie hierna)

3. Bouwplannen Patyna

Het WMO-platform heeft cijfers gekregen van Patyna over de effecten die de bouwplannen naar alle waarschijnlijkheid zullen hebben op de capaciteit aan intramurale plaatsen. Globaal kan gesteld worden dat deze capaciteit zal afnemen van ca. 850 in 2015 naar ca. 750 in 2025. Op basis van de huidige plannen zal de capaciteit daarna constant blijven.

De verwachte afname zal zich m.n. manifesteren in Sneek. Dit staat dan weer haaks op de trek van ouderen naar de grotere plaatsen met hun voorzieningen.

4. Capaciteit vs. aantal 75+-ers

Uit 2 en 3 volgt dat in 2015 voor 6.700 75+-ers nog 850 intramurale plaatsen beschikbaar waren (ruim 12%). In 2025 zijn er dat nog 750 voor 9.800 75+-ers (ca. 7.6%), terwijl die 750 plaatsen in 2040 voor 12.000 75+-ers beschikbaar zijn (ca. 6.2%).

Deze cijfers illustreren dat de doelgroep voor Hulp bij het huishouden niet alleen spectaculair toeneemt, maar dat vooral ook de doelgroep qua hulpvraag enorm zal veranderen. Gesteld namelijk dat de capaciteit van Patyna volledig gebruikt zou worden voor mensen met dementie (hetgeen

overigens niet het geval is), dan zullen er in 2025 minimaal ca. 1.150 (2.000 minus 850) mensen met dementie thuis wonen.

Het platform is van mening dat deze cijfers het noodzakelijk maken dat de gemeente op korte termijn moet komen met een integrale aanpak op het gebied van welzijn (met speciale aandacht voor ondersteuning van de mantelzorg) en ouderenhuisvesting.

Juist bij hoogbejaarde mensen bestaat de kans op het wegvallen van mantelzorg en sociaal netwerk. Dat die kans reëel is, blijkt uit het rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau “Wie doet er wat”. Uit dit rapport blijkt dat er Nederland ca. 4 mln. mensen mantelzorg verlenen. Hiervan meldt 17% dat men teveel op de schouders heeft. Deze groep is vooral te vinden bij mantelzorgers die zorgen voor thuiswonende dementerenden.

Het wegvallen van de mantel kan leiden tot eenzaamheid en dat leidt weer tot extra gezondheidsklachten. Dit zijn zaken die in het hier en nu al spelen: zie de berichtgeving over de (over) belasting van de Dokterswacht, over de klachten van politie en woningcorporaties over verwarde mensen etc. Voor de goede orde: dit zijn natuurlijk niet uitsluitend ouderen, maar te verwachten valt dat door de vergrijzing deze zaken indringend op het bord van de gemeente terecht zullen komen.

Het platform beperkt zich in dit advies voor de kwaliteit van Hulp bij het Huishouden, maar wil graag het overleg met de gemeente aangaan over de hiervoor genoemde thema's.

5. Ontwikkelingen in Zorgverzekeringswet

De Zorgverzekeringswet is het domein van de zorgverzekeraars. Voor ons is m.n. de Friesland Zorgverzekeraar (DFZ) van belang omdat die samen met Zilveren Kruis en de daarbij behorende labels een marktaandeel van 80% heeft.

Interessant is dat DFZ in het inkoopbeleid 2017 een belangrijke koerswijziging heeft ingezet. Lag in de voorgaande jaren de nadruk op marktwerking, m.i.v. 2017 wordt ingezet op samenwerking tussen zorgaanbieders. Deze samenwerking is nodig, m.n. om de “onrendabele lijnen” op het platteland in stand te houden. Nieuwe zorgaanbieders worden niet meer toegelaten om verdere versnippering te voorkomen. Op 27 oktober jl. heeft een groot aantal zorgaanbieders in de Zuidwesthoek een samenwerkingsovereenkomst getekend. In eerste instantie is dit gericht op wijkverpleging, maar in publicaties is vermeld dat de samenwerking wordt uitgebreid naar Hulp bij het Huishouden. Dit biedt o.i. de mogelijkheid om gemeentebreed afspraken te maken over kwaliteitsverbetering.

Deze ontwikkelingen getuigen van een andere attitude van de zorgaanbieders: waar in het verleden de nadruk nog wel eens werd gelegd op “meters maken”, d.w.z. een omzet gedreven houding, gaan de zorgaanbieders nu in gezamenlijkheid de verantwoordelijkheid oppakken voor de cliënten, daarbij profiterend van elkaars sterke punten.

Een ander belangrijk thema in het inkoopbeleid van DFZ is dat men de gemeenten nadrukkelijk aanspreekt op de bekostiging van de begeleiding van thuiswonende dementerenden. Het gaat hierbij m.n. om mensen die beschikken over de diagnose dementie maar (nog) geen wijkverpleging nodig hebben. De zorgverzekeraars zijn van mening dat voor de begeleiding van deze groep en hun netwerk, de WMO de aangewezen bekostigingsbron is. Het platform doet dan ook een dringend beroep op de gemeente om overleg te openen met DFZ om tot een sluitende aanpak te komen. Voorkomen moet worden dat mensen tussen wal en schip vallen.

6. Scholing van medewerkers

Gezien de hiervoor beschreven ontwikkelingen is het dringend gewenst dat de aanbieders van Hulp bij het Huishouden flink investeren in het opleidingsniveau van de medewerkers. Dit is volgens het platform goed mogelijk, juist omdat de gemeente de tarieven voor Hulp bij het Huishouden m.i.v.

2017 drastisch heeft verhoogd. Deze scholing zou met voorrang gericht moeten zijn op het vroegtijdig kunnen signaleren van zorglacunes, m.n. ook bij beginnende dementie. Het verdient aanbeveling dat zorgaanbieders het opleidingsniveau van medewerkers HH aantoonbaar maken.

Ingeval een medewerker een (dreigende) zorglacune signaleert, moet er uiteraard iets met dat signaal gebeuren. Om hiervan verzekerd te zijn zouden aanbieders van HH aantoonbaar een intern doorverwijzingssysteem hebben tussen o.a. medewerkers HH en wijkverpleegkundige, bv. in 1 gebiedsgericht team.

7. Versterking van de positie van de cliënt en zijn netwerk

De gangbare praktijk tot nu toe is dat nadat mensen een indicatie voor HH hebben gekregen, zij een aanbieder benaderen.¹ Deze aanbieder stuurt vervolgens een medewerker op de nieuwe cliënt af. Dit is niet meer van deze tijd. Als mensen bij een kapsalon al zelf de kapper/kapster van hun voorkeur willen kunnen uitzoeken, dan moet dat zeker gelden voor een medewerker van een zorgaanbieder die 2 à 3 uur achtereen bij de cliënt over de vloer is.

- Volgens het platform dienen aanbieders cliënten te wijzen op keuzevrijheid tussen medewerkers van een zorgaanbieder; in het eerste gesprek moet aan de orde komen welk type medewerker men wenst. Bij voorkeur komen er 2 medewerkers op “sollicitatiegesprek” bij de cliënt: over en weer kan dan vastgesteld worden of er een klik is. Dit kan helpen voorkomen dat er later alsnog afscheid van elkaar moet worden genomen. Ouderen vinden dat vaak lastig en vervelend;
- Geef cliënten meer invloed op concrete invulling van de indicatie, dus ook niet-HH werkzaamheden; een wandeling kan soms meer van belang zijn dan het aanrecht poetsen;
- Het gaat om een groeiende groep kwetsbare ouderen, het gevaar van misbruik ligt op de loer. Het zou daarom een goede zaak zijn indien alle medewerkers zouden beschikken over een VOG-verklaring. Het is het platform bekend dat veel zorgaanbieders een dergelijke verklaring vragen van nieuwe medewerkers. Dit zou dus uitgebreid moeten worden naar alle medewerkers;
- Zorgaanbieders moeten investeren in domotica zodat indien de cliënt dit wenst, kinderen of anderen uit het netwerk op afstand via internet kunnen zien wat er gebeurt en ook evt. klachten kwijt kunnen.

8. Rol voor de gemeente SWF

Naast de hiervoor genoemde integrale aanpak van welzijn en wonen, vindt het platform dat de gemeente SWF o.a. nog de volgende uitdagingen heeft:

- a) intensiveer het beleid m.b.t. begeleiding voor m.n. zelfstandig wonende ouderen met dementie; deze begeleiding zal zich tevens moeten richten op de mantelzorg voor deze cliënten om te voorkomen dat overbelasting ontstaat. Uitvoering van dit beleid kan een taak zijn van zorgorganisaties, maar ook welzijnsinstellingen kunnen hierin een rol spelen. Desnoods moet er een afzonderlijke “kop op de HH” worden gezet;
- b) stop met de systematiek van aanbestedingen en werk uitsluitend samen met organisaties die een geïntegreerd pakket van HH en wijkverpleging bieden. Het nieuwe beleid van DFZ kan hierbij als voorbeeld dienen. De relatie tussen gemeente en organisaties moet o.i. uit de sfeer van formele inkoopafels en veel meer gericht moeten zijn op samenwerking met de organisaties;
- c) daag deze organisaties uit om gebiedsgericht te werken en verzoek hen dit aantoonbaar te maken aan gemeente en WMO-platform;

¹ Soms gebeurt dat niet eens bewust en kiest men willekeurig uit de lijst met aanbieders.

- d) spijker de kennis bij van medewerkers van gebiedsteams op gebiedsgericht werken (ken je dorp, je wijk, koppeling met bv. Dorpsbelang, buurtverenigingen etc.). Hoe weet je wat er leeft, hoe krijg je de zorgmijders in beeld etc.; steek energie in deze teams opdat de medewerkers (**LETTERLIJK**) thuis zijn in hun werkgebied.

9. Verdere gang van zaken

Het platform wacht met belangstelling het standpunt af van het college van B en W. Het platform vertrouwt erop dat daar waar het advies niet wordt overgenomen, dit inhoudelijk wordt gemotiveerd.

In dit advies wordt ervoor gepleit dat de gemeente SWF meer samenwerkt met de aanbieders in plaats van aan de formele inkoopafel plaats te nemen.

Het platform stelt voor om deze nieuwe werkwijze te introduceren met bespreking van het collegestandpunt n.a.v. dit advies met de aanbieders van Hulp bij het Huishouden.

Vastgesteld in de vergadering van 7 november 2016

Het WMO-platform SWF

Samenstelling werkgroep

De werkgroep bestond uit:

mevrouw Marijke Baarda en de heren

Harrie Dijkstra

Egbert Gaarlandt (tot 9 september)

Loek Hogenhout

Sybren Janssen

Gerlof Otter en

Arend Schenkel (voorzitter)